

Folkhälsopolitikens mål, ramverk och genomförande

Hälsa är en av de aspekter av livet som människor värderar allra högst. En god och jämlik hälsa är också en grundläggande förutsättning för ett motståndskraftigt samhälle och en hållbar samhällsutveckling. Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Målet ska vara uppnått till år 2048.

Folkhälsan i Sverige är god, men den är inte jämlikt fördelad och blir inte bättre för alla. Hälsan, sjukdomsrisken och livslängden skiljer sig åt mellan olika grupper i samhället. Det finns många faktorer som har betydelse för människors hälsa och möjligheter i livet, som levnadsförhållanden, livsvillkor och levnadsvanor. Hälsan i befolkningen formas genom ett samspel mellan samhälle och individ, och de olika faktorerna som påverkar hälsa är sammankopplade, förstärker varandra och samspelar genom hela livet.

Sveriges folkhälsopolitik

Sveriges nuvarande folkhälsopolitik antogs av en enig riksdag 2018 (1). Den syftar till att åstadkomma samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen. Det handlar i stor utsträckning om att välfärdstjänster som exempelvis förskola, skola och hälso- och sjukvård bidrar till en god hälsa för alla i befolkningen och anpassar graden av stöd proportionellt efter behov. Det förutsätter samverkan mellan olika aktörer och insatser från de flesta sektorer i samhället; offentliga, privata och ideella.

För att nå det övergripande folkhälsopolitiska målet behöver arbetet ske brett men även inriktas på de grupper i befolkningen som har sämst hälsa och sämst förutsättningar för hälsa (2).

Det folkhälsopolitiska ramverket

Till det folkhälsopolitiska målet hör åtta målområden som konkretiserar och synliggör de samhällsliga förutsättningar som bidrar till en god och jämlik hälsa (1,2). De åtta målområdena är:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

Till varje målområde hör ett antal fokusområden som beskriver särskilt viktiga områden och sektorer att inrikta arbetet mot. Fokusområdena bygger på de inriktningar som Kommissionen för jämlik hälsa identifierade för respektive målområde i ett tidigare arbete (3).

Folkhälsopolitiken, med dess övergripande mål och ramverk, tydliggör hela samhällets ansvar för att arbeta hälsofrämjande och förebyggande och blir därmed ett viktigt styrmedel som ger vägledning i arbetet för en god och jämlik folkhälsa i Sverige (1).

Kärnindikatorer som följer utvecklingen

För en samlad uppföljning av det övergripande folkhälsopolitiska målet har Folkhälsomyndigheten tagit fram ett antal kärnindikatorer (2). Indikatorerna täcker in såväl generell hälsa som de samhälleliga förutsättningarna i de åtta målområdena. Dessa indikatorer utgör en delmängd av Folkhälsomyndighetens bredare uppföljningssystem.

Läs mer

På vår webbplats finns mer att läsa om folkhälsopolitiken, målområdena, fokusområdena och indikatorer för uppföljning: www.folkhalsomyndigheten.se

Myndigheternas roll i arbetet för en god och jämlik hälsa

Många myndigheter är genom sina kärnuppdrag och verksamhetsområden betydelsefulla för att genomföra folkhälsopolitiken, och det finns ett antal identifierade myndigheter som är särskilt viktiga (1,2). Det innebär att statliga myndigheter som har uppgifter eller verksamheter som påverkar folkhälsan ska ta hänsyn till effekterna på folkhälsan i sitt arbete (1). En myndighet ska också samverka med andra myndigheter inom sitt verksamhetsområde (4).

Folkhälsomyndigheten har uppdraget att samordna folkhälsoarbetet på nationell nivå. I den samordnande rollen ligger att samla, stödja och driva på berörda aktörer i arbetet för en god och jämlik hälsa (5). Det innebär ett kunskapsbaserat arbete som innefattar uppföljning, samordning, fördjupad analys och kunskapsframtagning, samt kunskapsspridning (2).

Arbetet i kommuner och regioner

I Sverige utförs mycket av arbetet för en god och jämlik hälsa i kommuner och regioner. De ska vägledas av riksdagens beslut som innebär att arbetet ska vara tvärsektoriellt och inriktas på samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Det folkhälsopolitiska ramverket ger stöd och vägledning för kommuner och regioner i det systematiska arbetet för en god och jämlik hälsa. Det innebär stöd vid behovsinventering och prioritering samt

ett stöd för ledning, styrning och policyutveckling. Samtidigt ger det lokala och regionala självstyret möjligheter att forma arbetet utifrån lokala förutsättningar och behov.

Många av de kommunala och regionala verksamheterna behöver involveras i arbetet för en god och jämlik hälsa. Förutom exempelvis skola, hälso- och sjukvård och omsorg gäller det även samhällsplanering och regional tillväxt och utveckling (1). Samordning och samverkan mellan olika nämnder och förvaltningar och andra aktörer är därmed viktig.

En god och jämlik hälsa stödjer en hållbar samhällsutveckling

En god och jämlik hälsa i befolkningen bidrar till ett robust och motståndskraftigt samhälle som har en större förmåga att klara av olika kriser och utmaningar. Ett starkt hälsofrämjande och förebyggande arbete är därför nödvändigt, inte bara för individens hälsa, utan även för att bidra till sektorsöverskridande samhällsnytta. Samtidigt är samhällets resurser begränsade.

Att satsa brett på sådant som stärker hälsa, förebygger ohälsa och minskar ojämlikheter i hälsa är ett strategiskt val och en del av lösningen för ett socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbart samhälle.

Referenser

1. God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik. Regeringens proposition 2017/18:249.
2. På väg mot en god och jämlik hälsa. Stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet. Folkhälsomyndigheten, 2020.
3. Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa. Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa. Regeringskansliet. SOU 2017:47. Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa.
4. 8 § förvaltningslagen (2017:900).
5. Förordning (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten.